

ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ

Прокопчук Катерина Сергіївна

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Науковий керівник – **Чухно О. А.**

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської фонетики і граматики

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Україна

Сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій створює сприятливі умови для розповсюдження в суспільстві великої кількості як правдивої, так і хибної інформації. Найбільш активною, але доволі вразливою групою реципієнтів медіаповідомлень є підлітки, чий недостатній життєвий досвід і схильність до сліпого наслідування привабливих образів обумовлює необхідність формування в них медіаграмотності, або здатності до критичного сприйняття й оцінювання інформації. Останнім часом проблема медійної грамотності все більше привертає увагу науковців [2–4], проте питання розвитку медіаграмотності під час формування в школі англомовної компетентності в читанні ще не вирішене. Отже, мета дослідження полягає в розробці прийомів розвитку медійної грамотності учнів середньої школи під час навчання читання англійською мовою.

Д. Плахта наголошує на тому, що медіаграмотність визначається практичними навичками та є особливістю життєвого стилю, і додає, що медіаграмотна людина повинна володіти компетентнісними навичками медіаграмотності та повинна мати здатність відчутти дезінформацію й критично її сприйняти [3]. О. В. Федоров зауважує, що медіаграмотність – це «уміння синтезувати та аналізувати просторово-часову реальність, уміння читати медіатексти» [4, с. 25]. Автори українського підручника «Медіаосвіта та медіаграмотність» визначають медійну грамотність як «сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному

аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві» [2, с. 348].

Зважаючи на те, що медіаграмотність базується на засадах критичного мислення, усі вправи для її розвитку повинні ґрунтуватися на критичному сприйнятті та осмисленні медіаповідомлень. Критичне мислення включає фактичну оцінку ситуації, її опис й аналіз, інтерпретацію, пояснення, логічні висновки й прогнозування подій [1]. Зважаючи на це, розглянемо прийоми, які могли б послужити засобом формування в учнів середньої школи критичного мислення під час читання англійською мовою.

Одним із прийомів є прогнозування, що полягає в створенні навчальної ситуації, спрямованої на використання вміння передбачення суті проблеми на першому етапі роботи з медіаматеріалом. У межах цього прийому можуть бути використані такі види вправ: читання тексту та прогнозування бажаних і небажаних наслідків розвитку ситуації; читання тексту й прогнозування всіх можливих варіантів розвитку подій; читання тексту й прогнозування можливих ризиків розвитку ситуації та їх вирішення тощо.

Ще одним прийомом формування медіаграмотності є опис і оцінка ситуації. Незважаючи на їх типовість і поширеність у навчанні, вони вчать учнів виділяти фактичну інформацію, дозволяючи розглянути її під різними кутами, робити висновки про правдивість або неправдивість тієї чи іншої інформації. Зважування реальних негативних і позитивних аспектів й оцінка потенційної користі або потенційної шкоди дозволяють розвивати критичне мислення. При цьому можна використовувати такі види вправ: читання тексту й виокремлення в ньому фактичної, найголовнішої інформації; читання тексту й оцінка негативних і позитивних аспектів, представлених в медіаповідомленні; читання тексту й виділення позитивних і негативних характеристик представленого в інформаційному повідомленні продукту; читання тексту й визначення користі або

шкоди від описаного явища тощо. Важливо звернути увагу учнів на те, що оцінка повинна спиратися на факти, а не на власні висновки.

Наступний прийом – вирішення проблемної ситуації. У межах цього прийому можуть бути використані такі види вправ: читання тексту й вирішення представленої в ньому проблемної ситуації з теоретичної та практичної точки зору; дискусійна піраміда з вирішення тих чи інших питань. Останній вид вправи виконується у чотири етапи: 1) учні працюють індивідуально і вибирають декілька способів вирішення поставленої проблеми; 2) учні працюють в групі й обирають три найбільш раціональні способи вирішення проблеми; 3) учні працюють в міні-групах і обирають один спосіб, що здається їм найбільш ефективним; 4) учні обговорюють свій вибір всім класом і приходять до спільної думки.

До прийомів формування медіаграмотності також належить визначення причини виникнення ситуації та її можливих наслідків, який передбачає збір інформації, складання питань, що сприяють проясненню ситуації, пошук свідчень, що підтверджують події і факти. Цей прийом включає використання таких видів вправ: складання низки питань, що розкривають фактичний зміст інформації; проведення дослідження й презентація думки авторитетних людей щодо того чи іншого проблемного явища; збір інформації щодо того чи іншого проблемного аспекту; визначення, кому вигідна ситуація, що склалася, і в чому зацікавлені конкретні учасники певної ситуації або конфлікту.

Серед означених прийомів ми також виділяємо інтерпретацію, що дозволяє тлумачити інформацію залежно від її сприйняття, а саме з точки зору основних учасників подій. Цей прийом передбачає використання таких видів вправ: презентація описаної події з точки зору різних учасників; відслідковування, життя кого погіршилось, а кого – покращилось у зв'язку з описаною ситуацією та ін.

На останньому етапі роботи з медіатекстом учні формулюють своє ставлення до представленої в ньому інформації, ґрунтуючись на критичному і логічному мисленні, існуючих фактах. При цьому використовуються такі вправи:

презентація власної думки щодо описаної ситуації та її обґрунтування; проведення дебатів.

Таким чином, ми окреслили прийоми розвитку медійної грамотності під час навчання учнів середньої школи читання англійською мовою й навели приклади вправ у межах кожного прийому. Їх використання сприятиме, на нашу думку, формуванню здатності підлітків адекватно сприймати й критично оцінювати інформацію. Перспективою подальших розвідок у цьому напрямку є експериментальна перевірка ефективності розроблених прийомів.

Список використаних джерел

1. Бернацкая М. В., Муратова О.А. Использование критического мышления при обучении иностранному языку студентов экономических вузов. *Концепт*. 2014. № 04. С. 1–6.

2. Медіаосвіта та медіаграмотність [Текст]: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

3. Плахта Д. Чому важливо бути медіаграмотним або Як виробляти у собі інформаційну «іммунну систему». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/chomu-vazhlyvo-buty-mediagramotnym>

4. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Москва: МОО «Информация для всех», 2014. 64 с.